

Oltid ievers...

Deel 1: Hulste - Praag - Moskou - Irkoetsk - Ulaanbaatar

1967 - Hulstenaar Gaby Vandromme op reis achter het ijzeren gordijn

Gaby Vandromme werd geboren op 2 maart 1943 in de Brugsestraat 28 (nu 144) te Hulste. Zijn vader was Richard Vandromme ([Oltid ievers 18](#)). Gaby had drie broers, Adhemar ([Oltid ievers 19](#)), Frans en Willy en één zus Maria. Gaby was een KSA leider in Hulste in de periode 1955 tot 1961.

In Oktober 1961 begon hij aan de KULeuven zijn studies Wijsbegeerte en Letteren, en in 1963 begon hij zijn doctoraat Rechten. In die periode werd hij Praeses van Het Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond (KVHV), en werd een van de meest invloedrijke studentenleiders in de periode van "Leuven Vlaams".

We laten hem het verhaal vertellen over de langste reis van zijn leven:

DE LANGSTE REIS VAN MIJN LEVEN

(15 maart 1967 tot 15 mei 1967)

Inleiding

In mijn laatste jaar doctoraatsstudies in Leuven werd ik in mei 1966 met een stalinistische score verkozen tot voorzitter van de Vereniging Vlaamse Studenten (VVS). VVS overkoepelt alle studenten uit het universitair en niet-universitair Hoger Onderwijs.

VVS was volwaardig lid van de International Union of Students (IUS), een organisatie met een sterk progressief karakter, maar ook lid van de International Student Conference (ISC), de andere internationale studentenorganisatie die sterk aanleunde bij de politiek van de Verenigde Staten. Daarmee dat ik in 1966 de Vlaamse Studenten mocht vertegenwoordigen op de Conferentie van het ISC in Nairobi (Kenya) en het jaar daarop (1967) op de Conferentie van IUS in Ulaanbaatar, Mongolië.

Over dit laatste internationaal avontuur geef ik hierbij graag een anekdotische bijdrage.

Hulste-Brussel-Praag-Moskou

Het was midden maart 1966. Ik vloog met een rammelbak van Turkish Airlines van Brussel naar Praag. Eerste verrassing: de stewardessen. Wie verwachtte deze dames in elegante Ottomaanse kledij te zien was eraan voor de moeite. Ze waren gekleed in een donkere djellaba, inclusief hoofd-

Gaby als KSA-leider

Gaby anno 2023

Praag 1967

doek. De verleidingssfeer was ver te zoeken. We kregen thee, er was geen pintje bier te verkrijgen. Alvast een begin in mineur. In de luchthaven van Praag was op een of andere manier mijn winteranorak zoekgeraakt, een minder leuke verrassing op een maartse winterdag in Praag. Gelukkig kreeg ik die twee dagen later wel terug, net op tijd om vanuit het mooie Praag naar het koude Moskou te vertrekken. Temperatuur ginds was zo rond het vriespunt.

Het was midden in de Koude Oorlog, Stalin was al een tijdje dood. Chroesjtsjov had de personencultus van Stalin afgezworen (wat de Sovjet-Unie iets aantrekkelijker maakte) en Leonid Brezjnev was de nieuwe premier toen ik Moskou langs die koude, eentonig grijze Sovjet-woonblokken, Moskou binnenreed.

Moskou

Ongelooflijk maar waar: de Westerse delegaties werden gehuisvest in het chicste hotel van Moskou: pal op het Rode Plein. Ik had er ongehinderd uitzicht op de beroemde Sint Basiliuskathedraal (in feite een conglomeraat van 11 kerken, allemaal met elkaar verbonden). Als iemand van de lezers ooit nog naar Moskou zou gaan: dit "Vaticaan" van Rusland is ongetwijfeld meer

dan het bezoeken waard. Bovendien had ik dus ook zicht op het Kremlin!

In het Kremlin is er, naast de diverse paleizen (waar Poetin nu zijn intrek heeft genomen) ook een majestueus theater, waar ik een opera van Tsjaikovski kon bijwonen "Pikovaja Dama", of "Schoppenvrouw". Ik herinner mij de titel omdat ik er een vinylplaat heb aan overgehouden.

Wat mij echter het meeste is bijgebleven in dat theater, was het publiek. Bij ons, Westerlingen, staat opera synoniem voor burgerlijkheid en is nogal elitair. Groot was mijn verwondering toen ik bij het binnenkomen dames en heren aantrof in een vrij primitieve boerse kledij, die op de trappen van het theater hun boterhammen zaten op te eten, alsof ze juist van het veld of van de fabriek waren afgezakt. En misschien was dat wel zo.

Het was een ander facet van het communistisch systeem waar inderdaad cultuur zeer toegankelijk was. Cultuurdeelname of -beoefening werd erg aangemoedigd door het Sovjet- systeem en dat aan een zeer schappelijke prijs.

Moskou 1967

Maar misschien moet ik er hier onmiddellijk aan toevoegen dat de hele reis onder de soms kundige en soms knullige leiding stond van de Konsomol, de jeugdafdeling van de Communistische partij. Dat had zo ook zijn voordelen, bijvoorbeeld wanneer we op het Rode plein het mausoleum van Lenin konden (moesten) bezoeken. Normaal stond er een honderd meter lange file aan te schuiven om het gebalsemde lijk van Vladimir Lenin te bezoeken, maar wij werden behandeld als staatshoofden ... De ganse file werd stilgelegd en er werd eerbiedig voorrang verleend aan een eenvoudige vlisserszoon uit Hulste. Ik zag alleen Lenin. Zijn opvolger Stalin had door ook gelegen, maar in 1961 besloot Chroesjtsjov dat het welletjes was geweest, en werd Stalin gedegradeerd en verwijderd uit het mausoleum.

We werden ook verzocht om onder begeleiding een bezoek te brengen aan het GUM-grootwarenhuis op het Rode Plein, een soort gedemodeerde Sarma waarvan ik tot op heden nooit begrepen heb wat we daar kwamen doen. Blijkbaar wou men tonen dat ook in Rusland van alles te verkrijgen was.

Van Moskou naar Irkoetsk

Irkoetsk ligt aan de rand van het Baikalmeer, het grootste zoetwatermeer ter wereld met een totale oppervlakte zo groot als België. Toen ik er aankwam was het min 15°C en het meer was grotendeels dichtgevroren. Het is ook een halte van de mythische Trans Siberië Express, de spoorlijn die je in zeven dagen van Moskou naar Vladivostok brengt.

In Irkoetsk, een Siberische stad van een slordige half miljoen inwoners, staan een tiental prachtige Russisch-orthodoxe kerken, kathedralen en kloosters. In de Sovjettijden waren ze echter allemaal ofwel gesloten ofwel gebruikt voor profane doeleinden. Ik kon ze dan ook alleen vluchtig bekijken van buitenaf.

Na de val van het Sovjet-imperium werden ze echter allemaal hersteld en gerestaureerd in hun prachtige, bijna overdadige barokke staat. Ze zijn intussen allemaal teruggegeven aan de Russisch-orthodoxe kerk.

Het verklaart wellicht ook waarom Poetin, die de restauratie van dit religieus erfgoed zeer actief heeft ondersteund, erg populair is bij de in wezen zeer religieuze bevolking.

Irkoetsk was de enige plaats waar wij als buitenlanders uit het vliegtuig mochten stappen. Ik bleef er een halve dag, net genoeg om de vreemde sfeer van een Siberische stad, met zijn vele houten huizen, op te snuiven.

Tax-free kocht ik er een paar stevige sloefjes, gemaakt van robbenvel, als aandenken aan een kortstondig verblijf aan de rand van het Baikalmeer. Ik heb ze nooit kunnen dragen want bij aankomst in Hulste leken ze een maatje te klein! De Siberische schoenmaten zijn/waren duidelijk verschillend van West-Europese schoenmaten... Maar ze waren wel mooi!

Irkoetsk – Ulaanbaatar (hoofdstad van Mongolië)

De landing op het vliegveld van Oelan-Bator (Ulaanbaatar) kan ik mij nog levendig herinneren. Het vliegveld ligt op een rotsplateau en is vrij hobbelig. Comfortabel is anders.

Dat én de opwinding van het onbekende Mongolië maakten

Irkoetsk - 1967

mijn aankomst op zijn minst onwezenlijk.

Rondom: ijs en sneeuw. Eén uitgestrekte witte vlakte. Practisch geen luchtverkeer, geen andere vliegtuigen dan een paar eenzame verouderde Aeroflot vliegtuigen. Koud en stil.

De formaliteiten op de luchthaven vielen nogal mee. Het was mijn eerste confrontatie met Mongolen. Een andere gezichtsmorfologie, een ander type mens. Een ander type klanken én een onleesbare schriftuur. Hoogst verwarrend. Je wist niet of het een aanduiding was voor een toilet, ofwel een aanduiding van de uitgang. Maar ik was jong en vond dat alles uitermate én exotisch en amusant. Ik was werkelijk op een ander continent, ondergedoken in een andere cultuur. Hulste was ver weg.

Met een spiksplinternieuwe Setra-bus werden we naar onze verblijfplaatsen gebracht.

Ik werd, samen met 2 Koerden, ondergebracht in een soort jeugdherberg. Een hoog complex met beneden een kantine. Er was ook een winkeltje waar je sigaretten, wodka, kaviaar en al-

lerlei voedingswaren in blik kon kopen.

De wodka en de kaviaar waren spotgoedkoop. In de drie weken van mijn Mongools verblijf heb ik wodka leren drinken zoals men een pint bier drinkt in Hulste en de kaviaar aten we "met de pollepel". Alles leek gratis.

Het maakte mijn verblijf én aangenaam én spraakzaam. Het gaf mij de gelegenheid om interessante contacten met andere delegaties te maken.

En nu dus de Conferentie waarvoor ik in Ulaanbaatar was:

Het was de periode van de Vietnamese oorlog. Het congres had plaats in het Parlement van Mongolië. Op dit congres was ook de vice minister van Buitenlandse Zaken van de Vietcong aanwezig. Ze was een ouder klein dametje, met een aristocratische uitstraling. Haar Engels was perfect. Ik heb drie kwartier met haar gesproken. Nu ja, zij sprak tegen mij, legde me haar versie van de Vietnamese situatie uit, vertelde me over de Vietcong-strijd.

Foto van Peter Inquay, een vertegenwoordiger van de Hongaarse delegatie aan het congres in 1967.

Wat me altijd is bijgebleven was haar sereniteit en waardigheid waarmee ze me de overwinning van de Vietcong voorspelde. Jaren later heeft ze gelijk gekregen. Ik ben altijd dankbaar geweest dat ik de andere niet-Amerikaanse versie van de Vietnam-oorlog persoonlijk heb mogen aanhoren. Alle delegaties moesten (of mochten) er een toespraak houden. Ik ook dus namens Vlaanderen.

Ik had wel wat oratorisch talent en ik heb er een overtuigende toespraak gehouden over de noodzakelijke democratisering van het onderwijs, mijn visie op democratie aan de universiteiten en over de rol van de student in de maatschappij. Blijkbaar sloegen deze thema's wel aan, want ik kreeg niet alleen een staande ovatie, maar op het einde van het Congres werd ik verkozen, en dat als eerste West-Europeaan ooit, tot secretaris van de International Union of Students. Eerlijkheidshalve: ik heb ik de functie nooit opgenomen. De zetel was in Praag, de wedde was ondermaats en het was de speelbal van duistere machten.

Ik heb het congres, dat doorging in het Parlement van Mongolië, ook een voormiddag mogen voorzitten. Wat zou mijn moeder daarvan gedacht hebben ?

Nog een paar anekdotes die aantonen hoe luguber het communistisch regime eigenlijk was.

Elke delegatie kreeg een plaatselijke "gids" toegewezen. Toen ik hem enkele kritische vragen stelde over de (on)vrijheid in Mongolië was zijn standaard-antwoord: "I know that Western press write such things, but it isn't true" Of: "I've never seen it". Rijker is onze conversatie nooit geworden...

Dan weet je wel vrijheid van mening te appreciëren.....

Tweede anekdote: na mijn toespraak bleef de vergadering voortduren tot middernacht.

En nadien werd mijn toespraak, samen met diverse - vooral Westerse delegaties - , nog uitvoerig nagevierd en besproken.

Het was 4 uur toen ik in bed lag. Echter, om 9 uur 's morgens werd er verwoed op mijn deur geklopt. Ik was nog in een diepe, zalige slaap. Maar het geklop werd luider. Ik antwoordde niet, waarschijnlijk denkend dat het wel zou overgaan.

Niet dus.

Uiteindelijk ging de deur open en uit mijn nog slaapzieke ogen zag ik twee mannen aan mijn voeteneinde staan. "Congress congress", zo maanden ze me aan om stante pede naar de Congreszaal te gaan. Ik zei: "OK, draaide me om en sliep lustig verder".

Een kwartier later: dezelfde mannen aan mijn voeteneinde: "Congress, congress" Toen ben ik kwaad geworden: "no congress today, understood ?"

Verbouwereerd stapten ze het af.

Het toont alleen maar aan hoe controlerend die communistische regimes waren. Elke stap die ik zette, werd geobserveerd en genotuleerd.

Omdat ik niet de enige was die zo controlerend werd behandeld kwamen we nadien met een aantal mensen samen om hierover ons beklag te maken bij de organisatoren. Het is dan wel beter geworden, want van dan af aan konden we vrijer rondlopen in de stad.

Wat mij wel even in paniek deed slaan toen ik, alleen en bij valavond de weg was verloren en probeerde of straatnaamborden mij op de terugweg konden brengen.

Ik liep wat rond, maar er is niks dat je er kan lezen, omdat alles in het "Hiddum" was geschreven, een Oud-Oeigoerse taal met eigen lettertekens die van boven naar onder worden gelezen. Een erg bangelijke ervaring. Met een kloppend hartje ben ik uiteindelijk toch in mijn jeugdhotel gesukkeld. Ik weet niet meer hoe. Ik weet wel dat ik nadien nooit meer alleen op stap ben gegaan.

Wordt vervolgd...